

Universiteit Utrecht

Een nieuwe generatie op zoek naar een eigen identiteit:
identiteitsvorming en het ontstaan van de 'Umbrella Movement' eind
2014 in Hong Kong

Jolien van de Sande 3825221
Begeleider: Yvonne Kleistra
Bachelor: Geschiedenis
Aantal woorden: 9030
10 juni 2015

Inhoudsopgave

- Inleiding 2
- De 'Umbrella Movement' 5
- De 'Hong Kong identiteit' 9
- Interactie met het vaste land 12
- Conclusie 19
- Referenties 20

Inleiding

Eind september besloten studenten in Hong Kong tot een boycot van colleges en gingen zij de straat op om te demonstreren. De politie maakte gebruik van traangas om hen van de bezette straten te verjagen, waarop zij zich probeerden te beschermen met paraplu's. Sindsdien wordt er ook wel gesproken van de *'Umbrella Movement'*. Als directe aanleiding voor het studentenprotest wordt vaak verwezen naar het besluit van het *'National People's Congress Standing Committee'* (NPCSC) in juli 2014 om de procedure voor het aanstellen van de *'Chief Executive'* (CE) van Hong Kong, door de grotendeels pro-Chinese verkiezingscommissie, niet te laten veranderen. Dit leidde tot de actie van de studenten.¹

De oorzaak van de escalatie voert echter veel verder terug dan de beslissing van het NPCSC. De gebeurtenissen en ontwikkelingen in de unieke geschiedenis van Hong Kong als kroonkolonie en eveneens als Chinese regio hebben ertoe bijgedragen dat Hongkongers continu heen en weer werden geslingerd tussen hun Chinese, Britse en lokale identiteit. Hong Kong werd pas op 30 juni 1997 om middernacht, na een kolonisatie van ruim honderdvijftig jaar, onafhankelijk van Groot-Brittannië.² In dat jaar werd de welvarende kroonkolonie door de laatste Britse gouverneur Mac Lehosse teruggegeven aan de Volksrepubliek China. Anders dan andere kolonies werd Hong Kong van het afstandelijke Britse moederland overgedragen aan een andere soevereine macht, waardoor Hongkongers nooit daadwerkelijk zelfstandigheid hebben gekend. In de jaren 1980 werd de *'Basic Law'* opgesteld door China en Groot-Brittannië, die werd geïmplementeerd in 1997.³ Hierin stond echter wel vermeld dat Hong Kong als *'Hong Kong Special Administrative Region'* (HKSAR) van China voor de komende vijftig jaar een hoge mate van autonomie, evenals zijn kapitalistische systeem, zou behouden.⁴ Hongkongers behielden daarnaast ook hun vrijheden van: meningsuiting, vergadering en demonstratie. Van dit laatste recht hebben zij in het verleden reeds veelvuldig gebruik gemaakt.⁵ Het proces van identiteitsvorming heeft namelijk frequent tot spanningen geleid die vele malen tot uiting kwamen in jaarlijks terugkerende demonstraties tegen de regeringen van Hong Kong en van het Chinese moederland, waaronder de recente opstanden. Vandaag de dag telt de regio rond de zeven miljoen inwoners.⁶

---

¹ Stephan Ortman, 'The Umbrella Movement and Hong Kong's Protracted Democratization Process' *Asian Affairs* 46:1 (2015) 46.

² David Clarke, *Reclaimed Land: Hong Kong in Transition* (Hong Kong 2002) 3.

³ Thomas S. Axworthy Thomas en Herman B. Leonard, 'The Long March in Hong Kong: Continuing steps in the transition from colony to democracy' *William Mitchell Law Review* 33:2 (2007) 535.

⁴ Basic Law of the Hong Kong Special Administrative Region of the People's Republic of China, hoofdstuk I artikel II en V, <http://www.basiclaw.gov.hk/en/basiclawtext/>.

⁵ Axworthy en Leonard, 'The Long March in Hong Kong' 5341.

⁶ Elizabeth Sinn, *Hong Kong, British Crown colony, revisited* (Hong Kong 2001) 3.

De hoofdvraag in dit artikel luidt dan ook: In hoeverre speelde het identiteitsgevoel van Hongkongers een rol bij het ontstaan van de ‘umbrella movement’? De nadruk zal vrijwel volledig liggen op de periode vanaf 1997 tot en met de studentenprotesten van september tot en met december 2014. Deze afbakening is gekozen, omdat Hong Kong in ’97 onderdeel werd van een land met een contrasterend politiek systeem ten opzichte voormalige Britse moederland. Daarom is er vooral na de overdracht veel wetenschappelijk onderzoek gedaan naar identiteitsvorming. Om de hoofdvraag te kunnen beantwoorden komen de volgende deelvragen aan de orde: welke visies bestaan er op het ontstaan van de protesten?; In hoeverre is er sprake van een lokale ‘Hong Kong identiteit’?; En tot slot: In hoeverre heeft de interactie met het vaste land van China het proces van identiteitsvorming beïnvloed? Om het verband tussen het proces van identiteitsvorming en het ontstaan van de protesten te kunnen analyseren wordt als methode gebruik gemaakt van de analyse van secundaire literatuur over de geschiedenis van Hong Kong, identiteitsvorming en nationalisme in Hong Kong en over de recente protesten. Daarnaast zal ik gebruik maken van krantenartikelen om de invloed van de Chinese regering op de media in Hong Kong te laten zien.

Wetenschappers, die onderzoek hebben gedaan naar de recente opstanden, richten zich vooral op het verloop van de protesten en de recente gebeurtenissen in de periode voorafgaand aan de demonstraties of op het ontstaan van de democratische beweging als dieperliggende oorzaak. Zij besteden weinig aandacht aan het proces van identiteitsvorming en het verband met het ontstaan van de demonstraties. Dit proces van identiteitsvorming in Hong Kong is echter wel een interessant onderzoeksthema voor sociale wetenschappers gebleken. Enquêtes die sinds de overdracht regelmatig zijn gehouden, peilen het nationalistische gevoel en de binding met de lokale identiteit. Dit identiteitsgevoel is onderhevig aan politieke en culturele gebeurtenissen en ontwikkelingen in China en Hong Kong en verandert voortdurend. Er is echter nauwelijks geschiedwetenschappelijk onderzoek gedaan naar de demonstraties van 2014. Bij de enkele onderzoeken die zijn gedaan wordt het proces van identiteitsvorming daarbij totaal genegeerd.

Dit empirische onderzoek valt binnen een breder theoretisch kader van algemene theorieën over identiteitsvorming. Er is veel onderzoek gedaan naar concepten die verband houden met identiteitsvorming, zoals: identiteit, nationalisme en etniciteit. In dit artikel zal voor het begrip ‘identiteit’ de definitie van Jolle Demmers worden gehanteerd. Zij definieert ‘identiteit’ in haar werk *‘Theories of violent conflict’* simpelweg als het antwoord op de vraag: wie of wat ben jij? Het concept identiteit bevat zowel een individuele identiteit ofwel het eigen zelfbeeld, als een sociale dimensie. De sociale identiteit wordt hierbij geconstrueerd aan de hand van het behoren tot bepaalde sociale categorieën en groepen. Deze sociale identiteiten worden gevormd door bepaalde politieke en sociale ontwikkelingen en dus niet door het individu zelf. Een identiteit is dus het gevolg van interactie tussen het individu en de sociale omgeving. We definiëren onze identiteit ook door ons af te zetten tegen andere identiteiten. Iemand kan zichzelf bijvoorbeeld als Hongkonger zien maar niet als

Chinees. In een bepaalde context kan een bepaalde identiteit dominant worden over iemands andere identiteiten.⁷

Een belangrijke sociale identiteit is voor sommige Hongkongers het behoren tot de Chinese natie. In dit artikel wordt de definitie van Ernest Gellner voor ‘nationalisme’ gehanteerd. Hij stelt dat nationalisme een politiek principe is, waarbij de grenzen van de natie en de staat overeen moeten stemmen.⁸ Hij definieert dit eveneens als het politieke principe van een overeenkomstige cultuur als het belangrijkste sociale verband tussen een groep mensen. Dit gevoel kan heel diep gaan bij mensen en kan zelfs leiden tot bereidheid tot zelfopoffering voor de natie.⁹ Gellner stelt dat het behoren tot een natie hoewel dit niet noodzakelijk is, wel de norm is geworden. Hij schetst dit idee als volgt:

‘A man must have a nationality as he must have a nose and two ears; a deficiency in any of these particulars is not inconceivable and does from time to time occur, but only as a result of some disaster, and it is itself a disaster of a kind.’¹⁰

Ondanks de kracht van nationalisme is de daadwerkelijke betekenis van de natie beperkt. Volgens Benedict Anderson is de natie dan ook niet meer dan een verbeelde politieke gemeenschap. Het is iets dat men zich voorstelt en niet iets concreets omdat zelfs de leden van de kleinste natie de meeste andere leden nooit zullen zien of spreken. Desondanks geloven zij toch in dit beeld van hun gezamenlijke gemeenschap. Mensen zijn zelfs bereid tot het doen van grote offers voor deze beperkte oorsprong. Dit komt doordat de natie is verbonden aan een idee van onsterfelijkheid. Daarnaast is het gevoel ergens bij te horen een menselijke basisbehoefte. Het is belangrijk om deze theorie van Gellner en vooral de beperkte oorsprong van de natie te benadrukken.¹¹ Ook de betekenis van het concept etniciteit is beperkt. Wetenschappers zijn veelal aanhangers van het ‘constructivisme’. Zij zien etniciteit als irreëel en geconstrueerd door sociale processen. Toch kan etniciteit een belangrijk onderdeel vormen van iemands identiteit. Veel mensen zien de etnische groep als een natuurlijke gemeenschap en denken dat etniciteit vastgelegd is in het bloed en daardoor onveranderlijk.¹²

Het is dus belangrijk om in gedachten te houden dat identiteit, nationalisme en etniciteit menselijke constructen zijn. Deze constructen zijn dynamisch en worden door sociale processen gevormd. Desondanks moet de kracht van deze concepten niet worden onderschat. Zij zijn voor veel mensen reëel en kunnen gebruikt worden voor het mobiliseren van bevolkingsgroepen voor een bepaalde zaak.

Deze empirische studie naar het proces van identiteitsvorming in Hong Kong draagt bij aan de algemene theorievorming over identiteitsvorming. Hong Kong toont uitstekend de complexiteit en dynamiek van identiteiten. Dit proces in Hong Kong in relatie tot de studentenprotesten laat duidelijk

---

⁷ Jolle Demmers, *Theories of Violent Conflict: an Introduction* (Londen en New York 2012) 19-23.

⁸ Ernest Gellner, *Nations and Nationalism* (Oxford 1983) 1.

⁹ Ernest Gellner *Nationalism* (London 1997) 1-12.

¹⁰ Gellner, *Nations and Nationalism* 6.

¹¹ Benedict Anderson, *Imagined Communities* (London en New York 1991) 9-12.

¹² Demmers, *Theories of Violent Conflict* 24-25.

de sterke drang om ergens bij te horen en de differentiatie van de 'eigen ik' zien. Daarnaast toont het de immense mobiliserende kracht van identiteit. Toch vormt Hong Kong ook een uitzondering omdat zal blijken dat het hebben van een nationaliteit voor Hongkongers niet zo'n grote rol speelt als Gellner en Anderson stellen. Naast deze theoretische concepten die de benodigde uitleg verdienen wordt er in het artikel ook vaak gesproken van 'China' wat verwijst naar de gehele volksrepubliek. Als deze term echter wordt gebruikt wanneer het gaat over de periode na 1997, wordt hiermee het land China met uitzondering van de regio Hong Kong bedoeld.

Allereerst zullen de verschillende visies op het ontstaan van de protesten worden geanalyseerd. In het tweede hoofdstuk zal het ontstaan van de lokale identiteit worden geanalyseerd evenals de visies van verschillende auteurs op de aard van deze Hong Kong identiteit'. Tot slot wordt in het derde hoofdstuk beschreven hoe de toenemende interactie met China het proces van identiteitsvorming heeft beïnvloed.

De 'Umbrella Movement'

In dit hoofdstuk zal antwoord worden gegeven op de deelvraag: welke visies bestaan er op het ontstaan van de protesten? Hierbij wordt duidelijk dat behalve identiteitsvorming, ook andere gebeurtenissen en ontwikkelingen een rol speelden bij het ontstaan van de protesten. Ook blijkt dat hier in het recente wetenschappelijk onderzoek dat is gedaan, teveel de nadruk op ligt. Allereerst zal een kort overzicht worden gegeven van de aanloop naar en het verloop van de protesten eind 2014. Vervolgens zullen de gebeurtenissen en ontwikkelingen die door twee auteurs worden genoemd als oorzaken en aanleidingen voor escalatie aan bod komen.

In december 2007 sloot het Chinese NPCSC directe verkiezingen voor 2012 uit. In 2017 zou hier wellicht ruimte voor komen. Sinds 2012 richtten de pro-democraten zich dan ook op de verkiezingen voor de *Chief Executive* van 2017. De kandidaten waarop burgers mogen stemmen worden nu voorgedragen door een verkiezingscommissie. Deze bestaat uit een industriële, commerciële, financiële sector en uit representanten van verschillende beroepsgroepen en is volgens velen niet representatief. Ook is er geen duidelijke procedure voor het verkrijgen van lidmaatschap van de commissie door een organisatie. De gemeenschap van Hong Kong is daarnaast recent sterk gepolariseerd geraakt. Conservatieven willen de niet representatieve verkiezingscommissie behouden die bij voorgaande verkiezingen de kandidaten aanstelde. Zij wilden de kiesdrempel voor kandidaten zelfs verhogen. Veel anderen hebben echter geen vertrouwen in het bestaande model en willen dat burgers de kandidaten mogen nomineren of dat politieke partijen met een bepaald aantal stemmen in de '*Legislative Council*' (LegCo) dit recht krijgen. Tijdens een overlegproces van eind 2013 tot

halverwege 2014 verklaarde de Chinese regering dat de CE patriotistisch moet zijn en dat de selectieprocedure en de samenstelling van de verkiezingscommissie niet zullen veranderen.¹³

'*Occupy Central with Love and Peace*' (OCLP) werd begin 2013 opgericht door onder andere rechtenprofessor van de universiteit van Hong Kong: Benny Tai.¹⁴ De oprichters wilden dat er een model zou komen waarbij kandidaten niet eerst politiek gescreend worden. Zij startten een beweging met de bezetting van het gebied '*Central*' in Hong Kong als laatste redmiddel. Vervolgens startten zij een overlegproces met verschillende groepen waaruit verschillende voorstellen voor een nieuw verkiezingsmodel voortkwamen. Dat model wilden zij als criterium gebruiken voor het model dat de regering van de HKSAR zou voorstellen. Vervolgens zouden zij een referendum houden om te beslissen of het voorstel al dan niet democratisch was. Als dit niet het geval was zouden zij overgaan tot de bezetting. Peking negeerde het onofficiële referendum als niet representatief en illegaal. Het voorstel van het NPCSC was uiteindelijk veel conservatiever dan verwacht. Hierop besloten de studenten op 22 september tot een boycot van colleges. Professoren hielden colleges buiten regeringsgebouwen. De studenten bezetten het '*Civic Square*' en de politie gebruikte traangas om hen uit elkaar te drijven. Dit zorgde voor de komst van meer demonstranten.¹⁵

Occupy Central sloot zich al snel aan bij de studenten. De umbrella-beweging ontbeerde grotendeels een structuur. De drie organisaties die de protesten aanwakkerden waren '*Hong Kong Federation of Students*' (HKFS), OCLP en '*scholarism*', een beweging van middelbare scholieren die in het verleden actievoerde tegen patriotistisch onderwijs. Geen van alle beschikte over de directe leiding.¹⁶ Toen de protestanten ook winkelgebieden gingen bezetten ontstond er in de tweede en derde week onvrede onder het publiek dat steeds meer overlast ondervond van de bezetting. De '*Anti-Occupy Central*' groepering, die eerder dat jaar was opgericht, en hun aanhangers gingen de confrontatie aan met de protestanten. Pro-Chinese groepen slaagden er vervolgens in om een bevel van het hooggerechtshof te verkrijgen waarin stond dat de bezette terreinen ontruimd moesten worden. De protestanten weigerden. Dit leidde tot kritiek omdat zij zich niet hielden aan de wet, terwijl Hongkongers over het algemeen veel waarde hechten aan gehoorzaamheid. Eind oktober besloot Benny Tai om terug te keren naar de universiteit. Leden van HKFS en scholarism weigerden het demonstratiegebied te verlaten totdat zij in december werden gearresteerd.¹⁷

Het hoofd van de rechtenfaculteit van de Universiteit van Hong Kong, Johannes Chan legt de nadruk in zijn artikel '*Hong Kong's Umbrella Movement*' op verschillende gebeurtenissen en ontwikkelingen, maar besteedt geen aandacht aan identiteitsvorming. Dit geldt ook voor de Duitse

---

¹³ Johannes Chan, 'Hong Kong's Umbrella Movement' *The Round Table: The Commonwealth Journal of International Affairs* 103:6 (2014) 573.

¹⁴ Alexander Nicoll en Jessica Delaney, 'Hong Kong's protests hint at deeper problems for China' *Strategic Comments* 20:7 (2014) 1.

¹⁵ Ortmann, 'The Umbrella Movement and Hong Kong's Protracted Democratization' 46.

¹⁶ Nicoll en Delaney, 'Hong Kong's protests hint at deeper problems for China' 1-2.

¹⁷ Chan, 'Hong Kong's Umbrella Movement' 576-577.

politicoloog Stephan Ortmann. Allereerst noemen zowel Ortmann als Chan de publicatie van een ‘white paper’ in september 2014 door de Chinese regering als oorzaak. Hierin stond dat er niet meer autonomie voor de burgers in Hong Kong zou worden toegestaan en dat de rechters patriotistisch moesten zijn. Het leidde tot veel kritiek en toenemende steun voor OC.¹⁸ Mede hierdoor ontstond er hernieuwde legitimiteit voor de claim op burgerlijke nominatie en stemden maar liefst 787.767 mensen voor het referendum van OC.¹⁹ Zij stellen terecht dat deze gebeurtenis een cruciale rol speelde doordat mensen meer loyaliteit gingen voelen voor pro-democraten en kritisch werden ten opzichte van Peking en de HKSAR regering. Dit kwam echter vooral doordat de basiswaarden van Hong Kong hierdoor in het geding kwamen. Hiermee werden namelijk ook de autonomie en identiteit van Hongkongers bedreigd.

Ten tweede zien de twee auteurs het besluit van het NPCSC op 31 augustus 2014 om een voorstel dat veel conservatiever was dan verwacht te accepteren, als de aanleiding voor de protesten.²⁰ De CE gaf zijn rapport voor het onderhandelingsproces aan het NPCSC in juli 2014. Eind augustus besloot het orgaan dat de samenstelling van de verkiezingscommissie voor de CE en de methode van formatie van de commissie niet zouden veranderen. De kiesdrempel voor een kandidaat werd zelfs verhoogd van 12,5 naar vijftig procent van de verkiezingscommissie. Elke mogelijkheid op de verkiezing van een pan-democratische kandidaat werd hierdoor uitgesloten. Als gevolg van deze beslissing groeide de onvrede in Hong Kong. Dit was de voornaamste reden voor het besluit van studenten tot een boycot van colleges en om te gaan demonstreren voor regeringsgebouwen eind september.²¹ Deze gebeurtenis was inderdaad zonder twijfel de directe oorzaak van de protesten. Door de beslissing van het NPCSC ging het vooruitzicht op snelle democratische hervorming verloren. Het politieke activisme is echter een van de basiswaarden die geworteld is in de identiteit van Hongkongers en het verlangen naar meer inspraak houdt daarmee nauw verband. Met het in gevaar brengen van een vooruitzicht op democratie bedreigt het NPCSC dus ook indirect de identiteit van Hongkongers.

Ten derde benadrukken Chan en Ortmann het zwakke optreden van de regering van de HKSAR als oorzaak. De incompetentie van de regering en CE Leung Chun-ying, die geplaagd werd door het ene schandaal na het andere, speelden volgens Chan een belangrijke rol.²² De dialoog tussen vijf leiders van de studentenbeweging HKFS en de regering van Hong Kong, liep op niets uit. De regering gaf geen gehoor aan de eisen van studenten. Zij wilden dat het NPCSC haar beslissing ongedaan zou maken, het onderhandelingsproces opnieuw zou starten, burgerlijke nominatie zou toestaan en eisten door het gebruik van traangas door de politie ook dat de CE zou aftreden. Daarbij spreekt Chan van gebrek aan leiderschap en morele moed binnen de regering. De tactiek van de regering was om de protesten te laten uitdoven en de protestanten uit te putten. Dat de regering geweld gebruikte tegen de

---

¹⁸ Chan, 'Hong Kong's Umbrella Movement' 575.

¹⁹ Ortmann, 'The Umbrella Movement and Hong Kong's Protracted Democratization' 46.

²⁰ Ortmann, 'The Umbrella Movement and Hong Kong's Protracted Democratization' 45.

²¹ Chan, 'Hong Kong's Umbrella Movement' 575-576.

²² Ibidem 578.

protestanten zorgde alleen maar voor meer aanhangers van de beweging.²³ De regering bood slechts aan om een rapport te sturen naar de centrale regering in Peking waarin het sentiment onder de bevolking objectief uiteen zou worden gezet. Ook leidde het gebruik van traangas tot verontwaardiging onder het publiek en daardoor juist tot meer steun voor de demonstranten. De incompetentie van de regering die in de periode voorafgaand aan de demonstraties leidde tot voortdurende kritiek op de CE zorgde voor groeiende onvrede. Het zwakke optreden en gebruik van traangas door de politie zorgde voor escalatie en meer steun voor de demonstranten. De continue kritiek op de CE ontstond echter vooral omdat deze democratisch wordt gekozen en dus niet representatief is. Politieke vrijheid en democratie zijn belangrijke waarden voor Hongkongers, die onderdeel vormen van hun lokale identiteit.

Als vierde oorzaak geven zij de lastige positie waarin de lokale regering verkeert, waaraan ook haar zwakke optreden te wijten is. De regering staat onder gezag van Peking en kon niet instemmen met de eisen van de protestanten. Ortmann benadrukt evenals Chan dat de machtspositie van de Chinese regering ervoor zorgde dat de regering van Hong Kong geen hervormingen kon toestaan omdat Peking uiteindelijk beslist over politieke hervormingen in zijn speciaal administratieve zone. Hij benadrukt dat de regering door het verbond met de business elite van Hong Kong sterk staat. Deze elite heeft namelijk belang bij een behoud van de status quo en is bang voor sociale hervormingen. Peking heeft ook groot belang bij het bewaren van stabiliteit in Hong Kong omdat een democratische regering in Hong Kong de regio meer legitimiteit zou geven in de strijd om grondstoffen. Daarnaast zou een democratisch systeem in de regio een uitdaging vormen voor de ondemocratische Chinese regering. China is bang dat het idee van democratie zich naar het vaste land zal verspreiden en dat een gekozen regering het verlangen naar onafhankelijkheid zal versterken.²⁴ Voor de CCP gaat het vooral om nationale veiligheid. In de Basic Law was liberale democratie vanuit Westers perspectief daarbij nooit onderdeel van de belofte. De centrale regering is bang voor buitenlandse inmenging en ziet dit als bemoeienis met Chinese binnenlandse zaken. Daarnaast heeft de centrale regering geen duidelijk beeld van het sentiment in Hong Kong. Zij sprak meerdere malen over buitenlandse inmenging en dat Hongkongers onafhankelijkheid propageerden, maar dit strookte niet met de realiteit. De Chinese propaganda beschreef de beweging net als de Tiananmen opstanden in 1989 als een 'incident'.²⁵ De starre houding van China en de toenemende bemoeienis vanuit Peking met het binnenlandse beleid van Hong Kong zorgden voor onvrede onder Hongkongers. Zij waren bang om hun eigen identiteit te verliezen door de toenemende integratie met China en de van bovenaf opgelegde 'mainlandisation'. Dat Peking zich fel verzet tegen elke democratische hervorming zorgt voor angst voor een volledig verlies van inspraak en vrijheid en de angst dat Hong Kong uiteindelijk gewoon een andere Chinese

---

²³ Ibidem 576.

²⁴ Ortmann, 'The Umbrella Movement and Hong Kong's Protracted Democratization' 46.

²⁵ Chan, 'Hong Kong's Umbrella Movement' 578-579.

megastad zal worden, zoals Shanghai of Shenzhen. De basiswaarden van Hongkongers worden dus bedreigd door de agressieve houding van China.²⁶

Tot slot benadrukken Chan en Ortmann het langdurige proces van het propageren van democratisering in Hong Kong reeds voor de overdracht. Vooral Chan legt de nadruk op dit proces. De directe beslissing van het NPCSC leidde volgens hem tot escalatie, maar de dieper liggende oorzaak was de frustratie van velen die al meer dan dertig jaar campagne voeren voor democratie.²⁷ Ortmann benadrukt eveneens het verlangen van Hongkongers naar een meer democratische samenleving. Zij willen een nieuwe toekomst voor Hong Kong die verder gaat dan de kapitalistische fundamenteën.²⁸ Chan en Ortmann stellen terecht dat het verlangen naar meer democratie dat al in de koloniale periode leefde, de onderliggende oorzaak was voor het uitbreken van de demonstraties. Het verlangen naar meer democratie zit echter geworteld in de burgerlijke waarden van Hongkongers, waarin vrijheden een belangrijke rol spelen. Hongkongers voelen daarnaast dat hun identiteit bedreigd wordt door toenemende interventie en interactie met China. Hierdoor wordt Hong Kong namelijk steeds meer Chinees.

De gebeurtenissen en ontwikkelingen die Ortmann en Chan aanduiden als oorzaken van de protesten spelen dus wel degelijk een rol. Zij negeren echter dat zowel: de uitgifte van het white paper, de conservatieve beslissing van het NPCSC, de zwakke positie van de HKSAR-regering, de agressieve houding van China als het groeiende verlangen naar democratie allemaal indirect een bedreiging vormen of worden veroorzaakt door een bedreiging van de lokale identiteit.

De 'Hong Kong identiteit'

Voor de bevolking van Hong Kong is het niet altijd vanzelfsprekend geweest tot welke identiteit, natie en etniciteit zij behoorden. De meerderheid van de bevolking voelde geen band met het Britse moederland in de periode van voor 1997. Zij hielden altijd hun etnische en culturele Chinese afkomst in gedachten en hielden de banden met het Chinese moederland in stand. Toch waren velen van hen gevlucht vanwege de politieke onrust en voelden zij een afkeer van de Communistische partij en soms zelfs van China.²⁹ Er ontstond dan ook een behoefte aan een eigen identiteit als 'Hong Konger'. In dit hoofdstuk wordt de volgende deelvraag aan de orde gesteld: in hoeverre is er sprake van een lokale 'Hong Kong identiteit'? Deze vraag is relevant omdat de ontwikkeling van deze lokale identiteit een rol heeft gespeeld bij het ontstaan van de protesten. In dit hoofdstuk worden verschillende visies op de

---

²⁶ Sharon Cullinane en Kevin Cullinane, 'City profile: Hong Kong' *Elsevier Science Ltd.* 20:4 (2003) 285.

²⁷ Chan, 'Hong Kong's Umbrella Movement' 578-579.

²⁸ Ortmann, 'The Umbrella Movement and Hong Kong's Protracted Democratization' 46.

²⁹ Gordon Mathews, Eric Kit-wai Ma en Lui Tai-lok, *Hong Kong, China: Learning to belong to a nation* (New York 2008) 1.

aard van deze identiteit geanalyseerd, wordt er gekeken naar hoe deze is ontstaan en wordt sociaalwetenschappelijk onderzoek naar de kracht van deze identiteit ten opzichte van de nationale Chinese identiteit geanalyseerd.

Op de aard van deze identiteit bestaan verschillende visies. Nan Sussman geeft een goed beeld van deze identiteit genaamd '*Xianggangren*'. Dit betekent letterlijk 'Hong Kong persoon'. Zij benadrukt de verschillende componenten waaruit de Hong Kong identiteit bestaat. Volgens haar bestaat deze moderne identiteit uit drie verschillende gevestigde identiteiten. De Chinese identiteit vormt de kern en wordt omgeven door westerse economische en burgerlijke waarden. De regionale geografische identiteit vormt de laatste component.³⁰

Volgens Mathews bestaat deze identiteit uit een cultureel-Chinese component en een politiek-westerse component. Steeds meer Hongkongers voelen zich emotioneel verbonden met de Chinese natie waar hun culturele wortels liggen. Maar omdat dit ook het land is van de communistische dictatuur waarvoor zij ooit zijn gevlucht voelen zij een afkeer ten opzichte van het politieke China. Een duale 'Hong Kong identiteit' is dus volgens Mathews aan het ontstaan. Veel mensen zijn echter sceptisch over het behoren tot een natie op zich. In tegenstelling tot in de meeste ontwikkelde landen waar mensen verbonden zijn aan een nationaliteit, voelden Hongkongers nooit een band met de afstandelijke kolonisator en ook niet zozeer met China. Doordat Hong Kong in het koloniale tijdperk van een arme stad werd getransformeerd in een kapitalistische grootmacht voelden zij zich verbonden met de wereldmarkt waaraan geen loyaliteit is verplicht. Zij staan bekend om hun obsessie met geld en de stad is dan ook volgebouwd met winkelcentra.³¹ Deze identiteit wordt gekenmerkt door Hong Kongs openheid naar de wereld, welvaart en pragmatisme. Hiermee onderscheidt het zich van de Chinese identiteit. Die openheid blijkt bijvoorbeeld uit het feit dat westerse media in tegenstelling tot op het vaste land in Hong Kong vrij te verkrijgen zijn en internet is er geheel toegankelijk.³²

Een combinatie van de visies van Mathews en Sussman geeft een goed beeld van de complexe 'Hong Kong identiteit'. Allereerst bestaat deze identiteit uit westerse waarden zoals kapitalisme, openheid naar de wereld en burgerlijke vrijheden die diep geworteld zijn geraakt in het bewustzijn van Hongkongers in de periode van Britse overheersing. Daarnaast vormt echter ook de culturele en 'raciale' verbondenheid met China een belangrijke component. Het pragmatisme en de gerichtheid op de wereldmarkt zijn componenten die los van Groot-Brittannië of China ontstonden, reeds in het koloniale tijdperk. Dat de wereldmarkt voor Hongkongers de natie is en dat er onder hen geen behoefte bestond aan nationalisme wordt door Mathews echter wat overdreven. Hongkongers voelen zich wel degelijk verbonden met de Chinese natie en eveneens met hun lokale identiteit, die niet simpelweg overeenstemt met de wereldmarkt. De componenten van deze lokale identiteit zijn ontstaan

---

³⁰ Nan M. Sussman, *Return Migration and Identity: a Global Phenomenon, a Hong Kong Case* (Hong Kong 2011) 17-18.

³¹ Mathews e.a., *Hong Kong, China* 9.

³² *Ibidem* 1-12.

in assimilatie met en afzetting tegen zowel het Chinese moederland als tegen Groot-Brittannië in de koloniale periode. Door deze lange ontwikkeling is dit gevoel van een eigen Hong Kong identiteit met bepaalde eigen waarden steeds dieper geworteld geraakt in het bewustzijn van Hongkongers.

Hoe en wanneer deze identiteit precies ontstond is moeilijk te definiëren. Volgens MacPherson speelden de rellen van 1966 en 1967 tegen de Britten een grote rol in de creatie van deze identiteit en zorgde het voor de transformatie van ‘Chinees verblijvend in Hong Kong’ (*Xianggang zhumin*) naar ‘Hong Kong people’ (*Gangren*).³³ Volgens Mathews kwam een onderscheidende Hong Kong identiteit: *hèunggóngyàhn* op in de jaren 1970. Veel mensen hadden in de jaren 1950 en ‘60 een vluchtelingenmentaliteit en genoten van de politieke stabiliteit in Hong Kong. Deze mentaliteit werd in de jaren 1970 en ‘80 vervangen door de marktmentaliteit. Deze mentaliteit verwerpt de staat en richt zich op de markt.³⁴ Vanaf 2009 vroegen Hongkongers zich steeds meer af wat hun nationale identiteit was. De jeugd participeerde steeds meer in de politiek, er kwamen meer Chinezen van het vaste land en de afkeer van de lokale bevolking ten opzichte van hen werd door lokale politici aangewakkerd. Radicale groepen als ‘*Loving Hong Kong Power*’ en ‘*Voice of Loving Hong Kong*’ kwamen op. Zij wilden lokale verbondenheid creëren en propageerden soms zelfs separatisme. Over het algemeen kunnen we dus spreken van een stijgende Hong Kong identiteit.³⁵

De ‘Hong Kong identiteit’ werd dus al decennia geleden gevormd ten tijde van de koloniale periode. Hierdoor is deze identiteit erg krachtig en sterk geworteld geraakt in de samenleving. De laatste jaren is het aantal mensen dat zich Hongkonger voelde daarnaast sterk gestegen. Dit blijkt ook uit verschillende enquêtes die zijn gehouden door de universiteit van Hong Kong. Hierin wordt gekeken naar in hoeverre mensen zich verbonden voelen met hun lokale identiteit en in hoeverre zij zich verbonden voelen met hun nationale identiteit. Ook hieruit komt naar voren dat het proces van identiteitsvorming sinds de overdracht een dynamisch proces was en dat de Hong Kong identiteit sterker is geworden en vooral recent een sterke groei heeft doorgemaakt. Hieruit blijkt dat na de overdracht het aantal mensen dat zich Hongkonger voelde het aantal mensen dat zich verbonden voelde met hun Chinese identiteit oversteeg. Na de overdracht probeerde de eerste Chief Executive Tung Chee-hwa de Chinese identiteit van Hongkongers te versterken. Nationaal onderwijs werd ingevoerd als facultatief vak. Ook werden sommige lessen voortaan in *putonghua* ofwel Mandarijn gegeven in plaats van in het Kantonees dat het merendeel van de Hongkongers spreekt en bracht Yang Liwei, de eerste Chinese astronaut, in 2003 een bezoek aan Hong Kong. Van halverwege 2003 tot 2009 begonnen steeds meer mensen zich echter te identificeren met China. Vooral met de Olympische Spelen van 2008 in Peking bereikte het nationalistische sentiment een hoogtepunt. Drie Olympische medaillewinnaars brachten een bezoek aan Hong Kong. Deze maatregelen waren echter maar kort

---

³³ Kerrie L. MacPherson ‘The city and the state: historical reflections on Hong Kong's identity in transition, 1997 and beyond’ *Elsevier Science Ltd* 14:5 (1997) 281.

³⁴ Mathews e.a., *Hong Kong, China* 11-12.

³⁵ Yew Chiew Ping en Kwong Kin-Ming, ‘Hong Kong Identity on the Rise’ *Asian Survey* 54:6 (2004) 1091-1092.

efficiënt volgens Yew Chiew Ping en Kwong Kin-Ming. Het succes van indoctrinatie die van bovenaf is opgelegd is namelijk beperkt. Het enthousiasme rond het grote evenement in 2008 daalde al snel. Vanaf 2009 daalde het aantal mensen dat zich Chinees voelde om vervolgens een historisch dieptepunt te bereiken in 2012. Steeds meer mensen begonnen zich te identificeren met hun lokale identiteit.³⁶

De continue fluctuatie van het nationalistische sentiment en de kracht van de lokale identiteit laten zien dat het proces van identiteitsvorming in Hong Kong dynamisch is verlopen en nog steeds in ontwikkeling is. Daarnaast toont de stijging van het aantal mensen dat zich identificeert met hun lokale identiteit vanaf 2012 dat er een recente bloei is van deze identiteit. Het is daardoor ook aannemelijk dat de sterke loyaliteit naar de lokale identiteit en afkeer van nationalisme recent mede hebben geleid tot het uitbreken van de protesten.

We kunnen dus stellen dat deze identiteit bestaat uit een Chinese, regionale en westerse component en gekenmerkt wordt door openheid, liberale waarden, gerichtheid op de markt en pragmatisme. De complexiteit van identiteiten die Demmers benadrukt is duidelijk te zien in de verschillende componenten van de 'Hong Kong identiteit'.³⁷ Nationalisme speelt hierbij niet zo'n grote rol als in de meeste andere moderne samenlevingen. Westerse liberale waarden vormen een belangrijker component. Niet alle bevolkingen van moderne staten verlangen dus per se naar het behoren tot een natie zoals Gellner stelt.³⁸ Ook is duidelijk te zien dat de identiteit zich ontwikkelde aan de hand van veranderingen in de context zoals de overdracht en de pogingen tot aanwakkeren van nationalisme door China. De lokale identiteit werd dan dominant over andere identiteiten. Deze lokale identiteit heeft zich decennia geleden reeds ontwikkeld en is daardoor diep geworteld geraakt in de gedachten van mensen. Uit enquêtes blijkt dat er recent een stijging waarneembaar is van het aantal mensen dat zich verbonden voelt met deze lokale identiteit. Het is dan ook zeer waarschijnlijk dat deze stijging een rol speelde bij het uitbreken van de recente protesten.

Interactie met het vaste land

De identiteit van Hongkongers heeft zich vooral sterk ontwikkeld door interactie met het vaste land en met de 'mainlanders' die Hong Kong bezochten. Met 'mainlanders' worden Chinezen bedoeld die op het vaste land wonen of Chinezen die pas in de jaren zeventig of later naar Hong Kong zijn gemigreerd en vooral door de lokale bevolking niet als Hongkongers, maar als Chinezen worden gezien. Veel Hongkongers erkennen namelijk hun Chinese etnische en culturele achtergrond maar voelen zich desondanks anders dan hen.³⁹ De deelvraag die in dit hoofdstuk wordt behandeld luidt dan

---

³⁶ Chiew Ping en Kin-Ming, 'Hong Kong Identity on the Rise' 1088-1090.

³⁷ Demmers, *Theories of Violent Conflict* 19.

³⁸ Gellner, *Nations and Nationalism* 6.

³⁹ Mathews, *Hong Kong, China* 12.

ook: In hoeverre heeft de interactie met het vaste land van China het proces van identiteitsvorming beïnvloed? Het antwoord op deze vraag is van belang, omdat er sprake was van toenemende interactie met China sinds de overdracht. Deze interactie was van invloed op de ontwikkeling van de lokale identiteit van Hongkongers en de toenemende identificatie met deze identiteit. Allereerst komen de gevolgen van de komst van mainlanders naar Hong Kong aan bod, vervolgens de toenemende interventie van de Chinese regering in het lokale beleid, daarna de invloed die Peking uitoefent via de samenleving van Hong Kong en tot slot de gevolgen van de toenemende sociaal-economische integratie van Hong Kong en China.

Allereerst was er sprake van toenemende migratie van mainlanders naar Hong Kong, waarbij migranten niet langer als vluchteling kwamen maar steeds vaker wegens economische redenen. Hong Kong werd reeds voor de Britse kolonisatie in 1841 bewoond door Chinezen.⁴⁰ Deze Chinezen in Hong Kong zijn er door de geschiedenis heen in geslaagd om de banden met China en met de Chinese cultuur in stand te houden.⁴¹ Dubbelzinnigheden in hun relatie zijn altijd deel geweest van het sociale en culturele leven in Hong Kong. Dit was het geval in het koloniale tijdperk en geldt vandaag de dag nog steeds.⁴² Vanuit historisch perspectief zijn er twee belangrijke verschillen tussen Hongkongers en de Chinese nationale identiteit. Hongkongers hebben meer vrijheden en zijn politiek actiever sinds de jaren 1960. Daarnaast koesteren zij een psychologische afkeer van de CCP waarvoor de meeste immigranten, veelal uit angst voor de culturele revolutie of als gevolg van de hongersnood ten tijde van de Grote Sprong Voorwaarts in de jaren 1960, ooit zijn gevlucht.⁴³ De distantiëring van mainlanders ontstond echter eveneens reeds in het koloniale tijdperk toen de toenemende stroom Chinese en Vietnamese vluchtelingen naar Hong Kong voor administratieve en sociale problemen zorgde. Aanvankelijk zagen vluchtelingen zich niet als burger, maar vanaf de jaren 1960 begonnen zij meer aanspraak te maken op sociale voorzieningen. De houding tegenover de nieuwe migranten werd steeds vijandiger. Hongkongers vonden dat het onterecht was dat, hoewel zij hard werkten, de nieuwelingen de vruchten plukten van de economische ontwikkeling. De lokale bevolking begon daarom een lijn te trekken tussen de lokale gemeenschap en de nieuwkomers. De migranten werden ervan beschuldigd publieke voorzieningen te verstoren en te zorgen voor een stijging van criminaliteit. Dit leidde tot een groeiend gevoel van verzet.⁴⁴

Vandaag de dag impliceert het 'Hongkonger zijn' ook een distantiëring van Chinezen van het vaste land. Steeds meer Hongkongers zien zichzelf niet als Chinees. Studenten-activisten benadrukken de vrijheden, het anticommunisme en distantiëren zich van het negatieve gedrag van mainlanders. Volgens veel Hongkongers misdragen de veelal onopgeleide Chinese toeristen zich, zijn ze te

---

⁴⁰ Chan Chi-kit, 'China as Other' *China Perspectives* 1 (2014) 26.

⁴¹ Sinn Elizabeth, Wong Siu-lun en Wing-hoi Chan, *Rethinking Hong Kong: New Paradigms, New Perspectives* (Hong Kong 2009) 8.

⁴² Mathews, *Hong Kong, China* 24.

⁴³ Chiew Ping en Kin-Ming, 'Hong Kong Identity on the Rise' 1095.

⁴⁴ Mathews, *Hong Kong, China* 37-38.

materialistisch en hebben ze een gebrek aan morele waarden.⁴⁵ Daarnaast werden mainlanders voorgesteld als onderontwikkeld en onwetend vergeleken bij Hong Kongs wereldse en op de markt georiënteerde karakter.⁴⁶

Hoewel de komst van Mainlanders een stimulans is voor de lokale economie, worden zij door veel Hongkongers gezien als de veroorzakers van bepaalde problemen. Zo worden zij beschuldigd van het veroorzaken van hogere huurprijzen, het weggagen van kleine bedrijven en het verwoesten van sociale netwerken die in eerdere decennia zijn opgebouwd door lokale gemeenschappen.⁴⁷ Het toenemende aantal bezoekers van het vaste land naar Hong Kong blijkt ook uit de cijfers. In 1998 was 26,3% van alle bezoekers afkomstig van het Chinese vaste land, in 2011 was dit 67% en in 2013 bedroeg dit percentage maar liefst 75%.⁴⁸ Zo kwamen er veel zwangere vrouwen van het vaste land naar Hong Kong waardoor ziekenhuizen overvol raakten.

De komst van zoveel mainlanders heeft geleid tot bezorgdheid over de eigen cultuur en levenswijze en competitie over de schaarse bronnen in de dichtbevolkte stad. Mainlanders worden nu neergezet als de *nouveau riche* door de lokale media. Hierop wordt ook hun antisociale gedrag getoond zoals: het voordringen in rijen en het op straat laten plassen van hun kinderen. Hoewel voor de overdracht vooral het hogere niveau van economische ontwikkeling en de bloeiende populaire cultuur in de film en muziek, Hongkongers hielp zich te onderscheiden van mainlanders, werd dit economische verschil na de jaren tachtig kleiner. Mainlanders waren ook steeds vaker hoogopgeleid. Hierdoor ging de lokale bevolking zich vooral richten op haar 'normen' om zich van hen te onderscheiden.⁴⁹

De opkomst van een eigen identiteit houdt, zoals Jolle Demmers in haar werk stelt, verband met het verlangen van mensen om zich te distantiëren van anderen. We zijn wat we niet zijn, stelt zij. De lokale identiteit van Hong Kongers is duidelijk gevormd door dit proces.⁵⁰ Uit de cijfers blijkt wel dat het aantal mainlanders in Hong Kong de laatste jaren enorm is gestegen. Door de komst van zoveel mainlanders ontstond de behoefte om zich van hen te onderscheiden en dit speelde een belangrijke rol bij de ontwikkeling van deze identiteit, die mede hierdoor sterk geworteld is geraakt in de gedachten van Hongkongers.

Ten tweede heeft niet alleen een afkeer van mainlanders, maar ook de toenemende interventie van China in het lokale beleid van Hong Kong geleid tot een versterking van de identiteit van Hongkongers. Hoewel de lokale identiteit van Hongkongers en de Chinese nationale identiteit beide gebaseerd zijn op een gemeenschappelijke Chinese cultuur en etniciteit, heeft de van bovenaf opgelegde assimilatie ertoe geleid dat Hongkongers hun eigen identiteit gingen accentueren en dat zij

---

⁴⁵ Ibidem 46.

⁴⁶ Mengmeng Zhanga en Sabina Mihelj, 'Hong Kong Identity and the Press Politics Dynamics: a Corpus-assisted Discourse Study' *Asian Journal of Communication* 22:5 (2012) 508-509.

⁴⁷ Chiew Ping en Kin-Ming, 'Hong Kong Identity on the Rise' 1101.

⁴⁸ Ibidem 1105.

⁴⁹ Ibidem 1105-1108

⁵⁰ Demmers, *Theorie of Violent Conflict* 21.

hun eigen normen en waarden gingen benadrukken.⁵¹ De Chinese regering interpreteerde de Basic Law op een zodanige manier dat zij zoveel mogelijk invloed kon uitoefenen. Daarnaast wilde zij het patriotisme in Hong Kong aanwakkeren. Dit leidde tot onbehagen onder de bevolking. De CE Tsang moedigde nationalisme aan door studenten te stimuleren het Chinese volkslied te zingen, vlaghijsceremonies bij te wonen, de basic law te bestuderen, nationale sportteams aan te moedigen en de Chinese cultuur te leren begrijpen en waarderen. Hongkongers voelden zich bedreigd en zagen dit als hersenspoeling. Pogingen tot het aanwakkeren van nationalistisch sentiment door bijvoorbeeld het bezoek van de Chinese astronaut en het introduceren van nationaal onderwijs, hebben grotendeels averechts gewerkt. Dit blijkt bijvoorbeeld uit het verzet van middelbare scholieren en docenten in mei 2011 tegen de invoering van moreel en nationaal onderwijs dat te positief is ten opzichte van het Chinese socialistische model en door hen gezien werd als hersenspoeling. De regering van Hong Kong gaf gehoor en liet scholen het curriculum alleen op vrijwillige basis invoeren.⁵²

Er was sprake van een cumulatieve angst voor 'mainlandisering'. Mensen waren bang dat hun kernwaarden zoals: mensenrechten, wetten, democratie en vrijheid verloren zouden gaan onder Chinese heerschappij. In de 'Press Freedom Index' daalde Hong Kong twintig plaatsen in 2012 ten opzichte van 2011. Dit kwam mede doordat enkele kritische radiopresentatoren waren ontslagen. De politie legde ook meer beperkingen op voor organisatoren om toestemming te krijgen voor de jaarlijkse herdenking op 4 juni van het bloedige neerslaan van de 'Tiananmen studentenprotesten' door het Chinese leger op het Plein van de Hemelse Vrede in Peking in 1989.

Ook ontstond er woede over het gebruik van gesimplificeerde karakters in plaats van de traditionele karakters die in Hong Kong gebruikt worden. Hongkongers kwamen steeds meer op voor hun rechten, belangen en culturele identiteit. Voorstanders stellen dat ze willen laten zien dat de stad superieur is in het behoud van het Chinese erfgoed terwijl dit op het vaste land grotendeels is verwoest door de CCP. Veel Hongkongers vinden dat Peking het 'one country, two systems' principe overtreedt. Hongkongers voelen zich onbehagelijk bij het beleid van de CCP en de toenemende interventie. Dit heeft geleid tot scepticisme over de capabiliteit van de HKSAR-regering om lokale waarden en belangen te verdedigen. Er is een diepgeworteld wantrouwen in de centrale regering ontstaan. De Umbrella beweging laat dit zien. De jeugd van Hong Kong volgt de oude generatie democraten op. De beweging straalt de Hong Kong identiteit en waarden uit met een gevoel van trots om het Hongkonger te zijn en anders te zijn dan de Chinezen.⁵³

Ten derde probeert China ook steeds meer invloed uit te oefenen op Hongkongers van binnenuit, door zich te verbinden met pro-Chinese groepen of door deze te creëren of te steunen. Daarnaast oefent Peking invloed uit via de media en staat de regering sterk door haar verbond met de business elite.

---

⁵¹ Chiew Ping en Kin-Ming, 'Hong Kong Identity on the Rise' 1091-1093.

⁵² Ortman, 'The Umbrella Movement and Hong Kong's Protracted Democratization' 44.

⁵³ Chiew Ping en Kin-Ming, 'Hong Kong Identity on the Rise' 1102-1112.

Allereerst is er in Hong Kong een kritische pers ontstaan. De geprinte media speelt een prominente rol. In 2007 behoorde de circulatie van kranten tot de top tien van de wereld.⁵⁴ Het eigendomspatroon van de media laat wel zien dat de kranten in Hong Kong voor een groot deel gebruikt worden voor ideologische propaganda. Belangrijke mediabezitters in Hong Kong zijn politieke partijen, staatsinstituties en leden van de business elite. Zij gebruiken media voor hun eigen belang, maar staan aan de andere kant ook onder invloed van de vraag van de markt. De kranten Ming Pao Daily, Sing Tao Daily, Sing Pao en Hong Kong Economic Journal zijn gekocht door business tycoons. Dit leidde tot een depolitisering van de inhoud en terughoudendheid van journalisten in het bekritisieren van China. De krant 'Apple daily' is prodemocratisch en in handen van de voormalige kledingmagnaat Jimmy Lai die de democratische beweging steunt. De 'Oriental Daily' daarentegen is voor de centrale regering en is in handen van de Ma familie die banden heeft met de Chinese regering evenals zakelijke belangen op het vaste land. Ook is er de 'WWP'. Deze krant kan worden gezien als de spreekbuis van de Chinese regering en wordt gesponsord door de staat.⁵⁵ Prodemocratische kranten worden nauwelijks in het Engels uitgegeven en konden dus niet worden geanalyseerd. Een aantal Chinees-gezinde kranten daarentegen wel. De volgende voorbeelden van artikelen uit Pro-Chinese kranten in de periode van de opstanden laten zien hoe groot de invloed van China is op de media.

De 'South China Morning Post' staat bekend als een vrij pro-Chinese krant. In een artikel van Alex Lo genaamd 'How I occupied Benny Tai's lunch hour' met OC leider Benny Tai blijkt duidelijk dat hij hem niet erg waardeert:

'Benny Tai Yiu-ting teaches at HKU and I live next door in Pok Fu Lam. But, no, the associate law professor who plans to hold up traffic in Central to press for democracy wanted to meet for lunch in out-of-the-way Sha Tin. Rather typical, I thought, of a man who just wants to make things difficult. [...] He turned out to be one of those cuddly professors found on every campus who would talk to anyone interested in their research. People tend to make him a hero or villain.'

De auteur laat ook duidelijk zijn afkeer van de pan-democraten merken:

*'Does this mean that, as the price of power, the pan-dems will learn to shut up about one-party rule, human rights, the suppression of dissent and media censorship? He seemed to agree, but he was munching on his caesar salad so I couldn't hear very well.'*⁵⁶

In een artikel van de Hong Kong editie van de krant 'China daily' blijkt dit ook uit het artikel van Ho Lok Sang genaamd: 'Occupancy shows that prescreening is necessary'. In dit artikel beargumenteert hij dat de 'destructieve acties' van de beweging eind 2014 laten zien dat het doorlichten van kandidaten voor de verkiezingen van de CE door het pro-Chinese nominatie comité noodzakelijk is:

---

⁵⁴ Zhanga en Mihelj, 'Hong Kong Identity and the Press Politics Dynamics' 510.

⁵⁵ Ibidem 'Hong Kong Identity and the Press Politics Dynamics' 510-514.

⁵⁶ Alex Lo, 'How I Occupied Benny Tai's Lunch hour' *South China Morning Post* (20/04/2013).

“However, Hong Kong may not be ready for such an ideal nominating process. The architects of the Basic Law introduced the NC as a safeguard. The "Occupy Central" movement shows they were wise to do so.[...]

Until such time, however, Hong Kong will not be ready for universal suffrage without prescreening by a largely proBeijing NC. The "Occupy" movement has made this all too clear. It is highly likely that Beijing will maintain effective prescreening until the Hong Kong public and its politicians stop challenging the political system on the mainland. [...]

I am sure there are "pandemocrats" who love Hong Kong and love the nation and who want to run for the CE post to serve Hong Kong well. But their obstructive tactics and defiant attitudes only undermine their intentions. If they want to run for the post of CE, they should respect the Basic Law and the "One Country, Two Systems" principal.’⁵⁷

Uit de media blijkt dus wel dat Peking invloed probeert uit te oefenen op de samenleving van binnenuit. Daarnaast verbond Peking zich al vroeg met de business elite en beloofde hen een centrale rol na 1997. De Britten wilden democratie na de overdracht maar Peking was hier uiteraard op tegen. Evenals de business elite die machtig was geworden door het laissez-faire beleid en tegen elke vorm van democratisering was die de meerderheid macht zou geven. De politieke machtspositie blijkt ook uit het feit dat belangrijke spelers in het zakenleven van Hong Kong gingen discussiëren met Peking tijdens de protesten omdat ze bang waren voor invloed op de business sector. Deze sector was tegen elke vorm van democratisering die de meerderheid macht zou geven.⁵⁸

De invloed van China vanuit de samenleving van Hong Kong blijkt ook uit de protesten. De regering in Peking probeerde uit alle macht verdeeldheid te zaaien onder de bevolking, door pro-Chinese groeperingen die zich tegen de demonstraties verzetten te steunen. Zo was er de reeds genoemde Anti-Occupy Central groep die eerder het jaar was opgericht en deze werd waarschijnlijk gefinancierd door de centrale regering. Er waren verschillende gewelddadige confrontaties tussen de protestanten en Anti-Occupy Central. De regering van Hong Kong werd ervan beschuldigd het gewelddadige gedrag van Anti-Occupy en hun aanhangers niet tegen te gaan.⁵⁹

De invloed die de Chinese regering van binnenuit probeerde uit te oefenen, laat ook zien hoe ver de regering is gegaan om controle te houden over de regio. Voor Hongkongers vormt dit een bedreiging en de pro-Chinese media en pro-Chinese groeperingen gesteund door China moedigen pro-democraten en mensen die de identiteit van Hongkongers aanhangen aan om deze extra te benadrukken. Dit was ook het geval in de periode rondom de protesten.

Tot slot is er sprake van toenemende economische integratie. Door de hervormingen van Deng Xiaoping opende China zich in de jaren 1980 meer naar het Westen. Dit leidde tot een enorme groei

---

⁵⁷ Ho Lok-Sang, ‘Occupy shows that prescreening is necessary’ *China Daily: Hong Kong Edition* (14/01/2015).

⁵⁸ Ortman, ‘The Umbrella Movement and Hong Kong’s Protracted Democratization Process’ 39-41.

⁵⁹ Chan *Hong Kong’s Umbrella Movement* 577.

van de Chinese economie. Hongkongers hoopten dat het zou leiden tot meer democratische hervormingen, maar in plaats daarvan ondervonden Hongkongers ook veel negatieve gevolgen van deze groei. Het leidde tot een toename van de handel tussen Zuid-China en Hong Kong. De grenzen vervaagden en het vaste land werd nu ook een belangrijke afzetmarkt voor de regio. Daarnaast vormen Chinese toeristen een belangrijke inkomstenbron.⁶⁰ Tegelijkertijd leidde de stroom van migranten ook tot stijgende levenskosten in de stad. Hongkongers klaagden over de nep Chinese producten die in Hong Kong verkocht worden en over de grote luchtvervuiling van China die ook van invloed is op Hong Kong.⁶¹ Het is voor veel mensen een lastige kwestie. Hong Kong is een van de rijkste en meest kosmopolitische samenlevingen in Oost-Azië. Tegelijkertijd is China ook een van de machtigste landen ter wereld geworden.⁶² Voor de overdracht hadden Hong Kongers een gevoel van superioriteit over de armere mainlanders, die Hong Kong zagen als een veilige haven. Hong Kong's welvaart groeide explosief en de bevolking geloofde in *'the Hong Kong dream'*: met hard werken en geluk kun je succes bereiken. Na 1998 was er echter sprake van economische daling. Daarbij brak in 2003 een SARS epidemie uit en in 2009 werd Hong Kong getroffen door de Aziatische financiële crisis. In 2003 werd de *'Closer Economic Partnership Arrangement'* (CEPA) getekend. Dit droeg bij aan het herstel van Hong Kong's economie maar ook aan China's groeiende invloed. Het vaste land is nu de grootste investeerder in Hong Kong met 36,7% van de totale aandelen in handen. Er ontstond verzet tegen de toenemende economische integratie. De samenleving van Hong Kong omarmde postmaterialistische waarden na de epidemie en keerde zich tegen neoliberale maatregelen tegen de crisis, zoals privatisering van publieke voorzieningen die zorgden voor ongelijkheid. Het *'economy first'* beleid van Peking en de HKSAR-regering staat de laatste jaren steeds meer ter discussie. Deze frustratie kwam bijvoorbeeld tot uiting in een campagne eind 2009 tegen de aanleg van een hogesnelheidslijn door een dorpje. Een toenemend aantal jongeren dat deelnam aan de politiek droeg ook bij aan postmaterialisme en zorgde voor meer spanningen tussen de lokale en nationale identiteit. Het leidde tot een hernieuwde interesse in Hong Kong's verleden en een stijgende lokale identiteit. Sociale activisten propageerden postmaterialistische waarden en bescherming van de lokale belangen, cultuur en levenswijze.⁶³ De economische groei van China was dus niet alleen maar economisch voordelig voor Hong Kong, maar leidde eveneens tot stijgende huurprijzen, luchtvervuiling, ongelijkheid en toenemende Chinese invloed in de stad. Hoewel de grenzen tussen China en Hong Kong vervaagden door de sociaaleconomische integratie en zij hun superioriteit over mainlanders verloren, leidde het ook tot onvrede. Hongkongers begonnen zich de laatste jaren steeds meer te verzetten tegen het *'economy first'* beleid van de HKSAR-regering en Peking en begonnen hun eigen waarden en identiteit te benadrukken.

---

⁶⁰ Zhanga en Mihelj, 'Hong Kong Identity and the Press Politics Dynamics' 508-509.

⁶¹ Ortmann, 'The Umbrella Movement and Hong Kong's Protracted Democratization' 46.

⁶² Mathews, *Hong Kong, China* 3.

⁶³ Chiew Ping en Kin-Ming, 'Hong Kong Identity on the rise' 1098-1101.

De komst van mainlanders, de toenemende interventie van China zowel in het bestuur van Hong Kong als van binnenuit de samenleving en de toenemende economische integratie hebben een bedreiging gevormd voor de lokale identiteit. In al deze ontwikkelingen is de afgelopen jaren een stijging waarneembaar. Dit blijkt bijvoorbeeld uit de cijfers met betrekking tot toeristen afkomstig uit China, de pogingen tot invoering van nationaal onderwijs, de Anti-Occupy Central groepering en de toenemende investeringen van China in Hong Kong. Het is dan ook zeer aannemelijk dat er sprake is van een verband tussen deze ontwikkelingen, die de identiteit van Hong Kong bedreigden, en de recente protesten.

Conclusie

De 'Umbrella Movement' was niet alleen een gevolg van politieke gebeurtenissen en ontwikkelingen zoals Chan en Ortman beargumenteren. Oorzaken die zij noemen zoals: de publicatie van het white paper, de conservatieve beslissing van het NPCSC, de lastige positie waarin de lokale regering verkeerde, de toenemende agressieve houding van China met betrekking tot het toestaan van democratische hervormingen en het groeiende verlangen naar democratie dat veel HongKongers al decennia lang koesterden, speelden wel degelijk een rol. Hierdoor steeg de spanning onder HongKongers, maar deze ontwikkelingen en gebeurtenissen waren ontstaan door een onderliggende spanning die reeds voor de overdracht een rol speelde in de samenleving van Hong Kong, namelijk de spanning tussen het nationalistische sentiment en de lokale identiteit.

Deze lokale identiteit bestond zowel uit een cultureel en raciaal Chinese component, bepaalde Westerse waarden, zoals vrijheden, kapitalisme, openheid naar het westen, gerichtheid op de markt, pragmatisme en politiek activisme als een regionale component. Hong Kong illustreert de complexiteit en dynamiek van een identiteit dus duidelijk. Onderzoek naar nationalisme in Hong Kong toont echter ook aan dat het hebben van een nationaliteit niet voor alle burgers van moderne staten van belang is in tegenstelling tot wat Gellner en Anderson beweren. Het Chinese nationalisme is in Hong Kong niet zo sterk. Zij voelen zich althans niet verbonden met het politieke China van de CCP. Dat deze Hong Kong identiteit een rol heeft gespeeld in de toenemende spanning in de periode voorafgaand aan de demonstraties blijkt ook uit enquêtes. Hierin is de laatste jaren een stijging waarneembaar van het aantal mensen dat zich verbonden voelt met deze identiteit. Het is dan ook zeer waarschijnlijk dat deze stijging tot de recente escalatie leidde.

Interactie met China speelde altijd al een belangrijke rol in de geschiedenis van Hong Kong. Veel migranten arriveerden in de koloniale periode als vluchteling in de kroonkolonie. Dit veranderde echter in de jaren zestig toen zij niet langer terugkeerden en er een concurrentiestrijd ontstond met de lokale bevolking om bronnen. Vooral de laatste jaren is er sprake van een toenemende stroom mainlanders naar Hong Kong. Daarnaast was er na de overdracht en vooral de laatste jaren sprake van een toenemende interventie van de regering in Peking. Dit betekende een toenemende bemoeienis met

het lokale bestuur en van bovenaf opgelegde assimilatie aan China. Daarnaast probeerde de regering in Peking ook invloed uit te oefenen vanuit de lokale samenleving door zich reeds voor de overdracht te verbinden met de business elite, propaganda te verspreiden via de lokale media en Anti-Occupy Central te steunen om verdeeldheid te creëren onder de demonstranten. Tot slot was er sprake van toenemende economische integratie waarvan Hongkongers hinder ondervonden zoals luchtvervuiling, stijgende huurprijzen, grote ongelijkheid en toenemende Chinese invloed in de stad. Zij begonnen zich tegen het 'economy first' beleid van de lokale regering te verzetten en postmaterialistische waarden te omarmen. De toenemende controle, druk en machtsuitoefening vanuit Peking via het bestuur en van binnenuit de samenleving, de komst van mainlanders en de toenemende economische integratie zorgden ervoor dat Hongkongers zich steeds meer begonnen te distantiëren van mainlanders en hun eigen waarden gingen accentueren. Dit leidde vooral recent tot een versterking van de lokale identiteit.

Dit alles heeft geleid tot toenemende spanningen tussen de nationale en lokale identiteit met als gevolg een versterking van de laatste. Doordat deze ontwikkelingen vooral de laatste jaren een belangrijke rol zijn gaan spelen, is ook de spanning vooral recent sterk toegenomen. Er is sprake van een identiteitscrisis. Deze heeft indirect geleid tot de uitbraak van de recente protesten. Deze opstanden zijn nu vrijwel volledig uitgedoofd. De spanning tussen de identiteiten bestaat echter nog steeds en zal wellicht verder toenemen. Vooral de nieuwe generatie is bereid te blijven opkomen voor haar idealen. Nieuwe opstanden zijn dan ook waarschijnlijk. Een grote vraag is hoe China daarmee om zal gaan en hoe standvastig het verzet van de Hongkongers dan zal zijn.

Referenties

Anderson, Benedict, 1991, *Imagined Communities*, Verso, London and New York, pp 4-46.

Axworthy Thomas S. en Leonard Herman B., 'The Long March in Hong Kong: Continuing steps in the transition from colony to democracy' *William Mitchell Law Review* 33:2 (2007) 535-562.

Basic Law of the Hong Kong Special Administrative Region of the People's Republic of China, aangenomen op 4 april 1990 door het NPCSC en geïmplementeerd op 1 juli 1997, <http://www.basiclaw.gov.hk/en/basiclawtext/>.

Chi-kit Chan, 'China as Other' *China Perspectives* 1 (2014) 25-34.

Chan Johannes, 'Hong Kong's Umbrella Movement' *The Round Table: The Commonwealth Journal of International Affairs* 103:6 (2014) 571-580.

- Clarke David, *Reclaimed Land: Hong Kong in Transition* (Hong Kong 2002).
- Cullinane Sharon en Cullinane Kevin, 'City profile: Hong Kong' *Elsevier Science Ltd.* 20:4 (2003) 279-288.
- Demmers Jolle, *Theories of Violent Conflict: an Introduction* (Londen en New York 2012).
- Gellner Ernest, *Nationalism* (London 1997).
- Gellner Ernest, *Nations and Nationalism* (Oxford 1983).
- Lo Alex, 'How I Occupied Benny Tai's Lunch hour' *South China Morning Post* (20/04/2013).
- Lok-Sang Ho, 'Occupy shows that prescreening is necessary' *China Daily: Hong Kong Edition* (14/01/2015).
- MacPherson Kerrie L. 'The city and the state: historical reflections on Hong Kong's identity in transition, 1997 and beyond' *Elsevier Science Ltd* 14:5 (1997) 279-286.
- Mathews Gordon, Kit-wai Ma Eric en Lui Tai-lok, *Hong Kong, China: Learning to belong to a nation* (New York 2008).
- Nicoll Alexander en Delaney Jessica, 'Hong Kong's protests hint at deeper problems for China' *Strategic Comments* 20:7 (2014) 1-3.
- Ortmann Stephan, 'The Umbrella Movement and Hong Kong's Protracted Democratization Process' *Asian Affairs* 46:1 (2015) 32-35.
- Sinn Elizabeth, *Hong Kong, British Crown colony, revisited* (Hong Kong 2001).
- Sinn Elizabeth, Siu-lun Wong, Chan Wing-hoi, *Rethinking Hong Kong: New Paradigms, New Perspectives* (Hong Kong 2009).
- Sussman Nan M., *Return Migration and Identity: a Global Phenomenon, a Hong Kong Case* (Hong Kong 2011).
- Ping Yew Chiew en Kin-Ming Kwong, 'Hong Kong Identity on the Rise' *Asian Survey* 54:6 (2004) 1088-1112.
- Zhanga Mengmeng en Miheljb Sabina, 'Hong Kong Identity and the Press Politics Dynamics: a Corpus-assisted Discourse Study' *Asian Journal of Communication* 22:5 (2012) 506-527.